

POSTANOWIENIE

Dnia 13 października 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z powództwa A.D.

przeciwko A.W. prowadzącemu działalność gospodarczą pod nazwą Zakład [...] "W." w L.

o ustalenie istnienia stosunku pracy, wydanie świadectwa pracy, zapłatę, na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 13 października 2021 r.,

na skutek skargi kasacyjnej strony pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w J. z dnia 26 lutego 2020 r., sygn. akt VII Pa (...),

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

2. zasądza od pozwanego na rzecz radcy prawnego K.K. kwotę 2025 (dwa tysiące dwadzieścia pięć) zł tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi w postępowaniu kasacyjnym, powiększoną o kwotę podatku od towarów i usług.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 16 kwietnia 2019 r. Sąd Rejonowy w L. oddalił powództwo A.D. przeciwko Zakładowi [...] "W." w L. o ustalenie istnienia stosunku pracy, o wystawienie świadectwa pracy, o wynagrodzenie, o ekwiwalent za urlop wypoczynkowy i rehabilitacyjny, o zasądzenie kwoty 300 zł, o ekwiwalent za obuwie

robocze i pranie odzieży służbowej, o zadośćuczynienie (pkt 1) i orzekł o kosztach postępowania.

Sąd Okręgowy w J. wyrokiem z dnia 26 lutego 2020 r. uchylił zaskarżony wyrok Sądu Rejonowego w części dotyczącej roszczenia o zapłatę kwoty 300 zł z tytułu umowy zlecenia, zniósł postępowanie w tym zakresie i sprawę przekazał Sądowi Rejonowemu w L. Wydziałowi Cywilnemu celem ponownego rozpoznania (pkt I); w pozostałej części zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że: 1) ustalił, że powód był w okresie od 30 grudnia 2014 r. do 31 sierpnia 2017 r. zatrudniony przez pozwanego na podstawie umowy o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku pracownika ochrony mienia, 2) nakazał pozwanemu wydać powodowi świadectwo pracy ze wskazaniem, że powód był zatrudniony u pozwanego w okresie od 30 grudnia 2014 r. do 31 sierpnia 2017 r. w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku pracownika ochrony mienia, 3) zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwoty: a) 27.912 zł tytułem wynagrodzenia wraz z odsetkami, b) 12.571,93 zł tytułem dodatku za przekroczenie średniotygodniowej normy czasu pracy wraz z odsetkami, c) 6.596,86 zł tytułem dodatku za pracę w godzinach nocnych wraz z odsetkami; d) 7.009,46 zł tytułem ekwiwalentu za niewykorzystany urlop wypoczynkowy z ustawowymi odsetkami; e) 192 zł tytułem ekwiwalentu za pranie odzieży roboczej z ustawowymi odsetkami; w pozostałym zakresie powództwo oddalił (pkt 4), rozstrzygając o kosztach postępowania przed Sądem Rejonowym (pkt 5); w pozostałym zakresie oddalił apelację (pkt III); rozstrzygnął o kosztach postępowania apelacyjnego (pkt IV).

Pozwany zaskarżył skargą kasacyjną wyrok Sądu Okręgowego w części, to jest w zakresie: (-) ustalenia, że powód był w okresie od 30 grudnia 2014 r. do 31 sierpnia 2017 r. zatrudniony u pozwanego na podstawie umowy o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku pracownika ochrony mienia, (-) zasądzenia od pozwanego na rzecz powoda następujących kwot wraz z odsetkami: 27.912 zł (z tytułu wynagrodzenia), 12.571,93 zł (z tytułu dodatku za przekroczenie średniotygodniowej normy czasu pracy), 6.596,86 zł (z tytułu dodatku za pracę w godzinach nocnych), 7.009,46 (z tytułu ekwiwalentu za niewykorzystany urlop wypoczynkowy) oraz 192 zł (z tytułu ekwiwalentu za pranie odzieży roboczej), (-) pkt II ppkt 5, w zakresie w jakim wyrok zmienił orzeczone przez Sąd pierwszej

instancji koszty postępowania, (-) pkt IV, w zakresie zasądzonych kosztów postępowania apelacyjnego.

W skardze zarzucono naruszenie przepisów prawa materialnego, a mianowicie:

1) art. 22 § 1 i 1¹ k.p., przez błędne zastosowanie i uznanie, że w ustalonym stanie faktycznym strony łączył stosunek pracy, ponieważ powód podlegał takiemu samemu zwierzchnictwu i nadzorowi pracowniczemu jak inni pracownicy zatrudnieni na podstawie umowy o pracę, wykonywał czynności dozoru zgodnie z grafiką oraz nie miał możliwości powierzenia zastępcy wykonywania umowy zlecenia, gdyż musiałby znaleźć osobę o odpowiednich uprawnieniach w sytuacji, gdy nadzór nad powodem faktycznie odpowiadał obowiązkowi zlecniodawcy do udzielania niezbędnych informacji zleceniobiorcy, a konieczność posiadania odpowiednich przymiotów przez zastępcę jest wymagana również w przypadku umowy zlecenia, swoboda w wyznaczeniu zastępstwa nie oznacza dowolności w tym zakresie zleceniobiorcy;

2) art. 740 k.c., przez jego niezastosowanie w sytuacji, gdy z okoliczności sprawy wynika, że koordynatorzy organizujący ochronę mienia korzystali jedynie z uprawnienia zlecniodawcy do uzyskiwania potrzebnych informacji o przebiegu sprawy;

3) art. 738 § 1 zdanie pierwsze k.c., przez jego niezastosowanie w sytuacji, gdy umowa łącząca strony przewidywała możliwość powierzenia wykonania zlecenia osobie trzeciej - przez powoda, za zgodą pozwanego, na podstawie nieskorzystania z takiej możliwości przez powoda oraz jej obwarowania koniecznością spełniania przez zastępcę takich samych warunków jak powód (m.in. niekaralność);

4) art. 65 § 1 i 2 k.c. w związku z art. 734 § 1 k.c., „polegające na przyjęciu, wbrew oświadczeniom pisemnym Powoda, odmowie przyjęcia umowy o pracę w innej miejscowości, możliwości zastępstwa przez osobę trzecią, braku nadzoru i zwierzchnictwa pracowniczego nad Powodem, a także zawarcia przez Powoda 33 umów zlecenia, że strony łączy umowa o pracę, zamiast umowy zlecenia”.

Zarzucono również naruszenie przepisów postępowania, których uchybienie miało istotny wpływ na wynik sprawy, to jest art. 227 k.p.c. w związku z art. 382

k.p.c. i art. 327¹ § 1 pkt 1 k.p.c., przez bezpodstawne pominięcie części zebranego materiału dowodowego, to jest zeznań powoda, że nie występował do pozwanego, aby w wykonywaniu zlecenia zastąpiła go osoba trzecia, że podpisywał oświadczenie o odpowiedzialności własnym majątkiem za szkody oraz uzależnieniu wysokości wynagrodzenia od przepracowanych godzin, a ponadto pominięcie zeznania świadka I.U. w zakresie zaproponowania powodowi umowy o pracę w innej miejscowości, z czego zrezygnował, co świadczy, że jego wyborem było pozostanie na umowie zlecenia - bez wskazania podstaw pominięcia tych dowodów na powyższe okoliczności.

Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, wskazując, że jest ona oczywiście uzasadniona w zakresie wszystkich wskazanych wyżej zarzutów.

W uzasadnieniu wniosku skarżący przywołał cytata z uzasadnienia wyroku Sądu Najwyższego z dnia 11 września 2013 r., II PK 372/12 (OSNP 2014 nr 6, poz. 80), a mianowicie, że „... *Praca wykonywana na zleceniu także powinna być wykonywana starannie i zleciendawcy nie można odmówić prawa do kontroli i nadzoru, które mogą dotyczyć zarówno rezultatu i jakości świadczonej pracy, jak też wskazanego do jej wykonania czasu i miejsca.(...) Podporządkowanie zatrudniającemu nie stanowi przesłanki właściwej tylko stosunkowi pracy. W samych stosunkach pracy istnieje szereg sytuacji, w których nie występuje taki element zależności pracownika. Zatrudnienie rozumiane jest więc szeroko, ze względu na różne formy świadczenia pracy i zarobkowania. Innymi słowy w systemie prawa akceptuje się ich dopuszczalność i równorzędność. Gdyby podzielić zapatrywanie skarżących, to Sąd jako pracodawca nie mógłby zatrudniać do wykonywania prac biurowych w sekretariacie na podstawie umowy zlecenia, lecz wyłącznie na podstawie umowy o pracę. Zatrudnienie do takiej pracy nie musi mieć wyłącznie charakteru pracowniczego. Nie jest wystarczający argument skarżących, że ich praca nie różniła się istotnie od pracy innych zatrudnianych przez pozwanego na podstawie umowy o pracę. Nadzór i kierownictwo zatrudniającego nie jest zastrzeżone tylko dla stosunku pracy.*”

Skarżący argumentował, że okoliczność, iż powód musiał wykonywać takie same czynności, co osoby zatrudnione na podstawie umowy o pracę oraz że

koordynatorzy posiadali względem niego takiego samego oczekiwania, nie przesądza automatycznie o konieczności zastosowania art. 22 § 1 i 1¹ k.p., co za tym idzie, skarga w tym zakresie jest oczywiście uzasadniona. Powyższe odnosi się również do zarzutu naruszenia art. 740 k.c., który konstytuuje podobne prawa zlecającego usługi względem świadczącego usługi, co pracodawcy względem pracownika. Z kolei oczywistość skargi w oparciu o zarzut naruszenia art. 738 § 1 zdanie pierwsze k.c., według skarżącego, polega na jednoznacznym wskazaniu w powołanym przepisie możliwości powierzenia wykonywania zlecenia osobie trzeciej; co do zasady zatem zlecenie wykonywane winno być osobiście przez zleceniobiorcę. Wskazanie możliwości wykonywania zlecenia przez osobę trzecią, choćby za zgodą pozwanego, wskazuje jednoznacznie o wykluczeniu związania stron stosunkiem pracy. Skarżący wskazał, ponadto, że gdyby Sąd Najwyższy uznał, że stosunek prawny łączący strony miał w równym stopniu cechy umowy zlecenia jak i umowy o pracę, „to naruszenie art. 65 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 734 § 1 k.c. jest w sposób oczywisty uzasadnione” ze względu na jednoznacznie uzewnętrznioną wolę stron zawarcia umowy zlecenia. Skarżący stwierdził, że naruszenie przez Sąd drugiej instancji prawa procesowego miało również oczywisty charakter, gdyż Sąd Okręgowy pominął dowód z przesłuchania powoda oraz nie wyjaśnił podstawy odmowy uznania dowodu z zeznań świadka I.U. za wiarygodny w zakresie okoliczności, co do których świadek ten posiadał jako jedyny wiedzę, a powód nie zaprzeczył tym zeznaniom, to jest na okoliczność złożenia powodowi propozycji zawarcia umowy o pracę w innej miejscowości oraz jego odmowy, co, w ocenie powoda, miało istotny wpływ na wynik sprawy, gdyż z tego faktu wynika, że powód nie był zainteresowany zawarciem umowy o pracę, lecz wolał w dalszym ciągu świadczyć pracę na podstawie umowy zlecenia.

Powód, reprezentowany przez radcę prawnego pełnomocnika z urzędu, wniósł o odrzucenie skargi kasacyjnej, ewentualnie o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania, a także zasądzenie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej powodowi z urzędu według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie jest sądem powszechnym zwykłej, trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna (podobnie jak uprzednio kasacja) nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej, jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c., to jest wówczas, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne bądź istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, czy też zachodzi nieważność postępowania lub gdy skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W konsekwencji tego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym m.in. na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek. Ustawodawca nieprzypadkowo, konstruując wymagania skargi kasacyjnej, wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) i obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego, na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione, a dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. nie wystarczy odwołanie się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, bo choć dla obu tych przesłanek

argumenty mogą być podobne, to Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi ani tym bardziej się ich domyślać. Skarga kasacyjna jest wszak szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, iż takie okoliczności w sprawie zachodzą (zob. postanowienia: Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, LEX nr 449007; z dnia 10 marca 2008 r., III UK 4/08, LEX nr 459291; z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134 i z dnia 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08, LEX nr 496392).

Skarżący, wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, wskazał na jej oczywistą zasadność w zakresie wszystkich zarzutów sformułowanych w podstawie skargi kasacyjnej.

Odnosząc się do przesłanki określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. (oczywista zasadność skargi kasacyjnej), należy zauważyć, że w świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika ona zwykle z oczywistego, widocznego *prima facie* naruszenia przepisów prawa polegającego na sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398⁴ k.p.c., lecz o naruszenie kwalifikowane (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109; z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20 poz. 494; z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437; z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616). Oznacza to, że powołując się na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej, należy w motywach wniosku zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na

poparcie tego twierdzenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06 LEX nr 198531; z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08, LEX nr 512050). Należy podkreślić, że o ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134).

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania skarżący nie wykazał tak rozumianej przesłanki oczywistej zasadności skargi, w szczególności brak argumentów wskazujących na kwalifikowaną postać naruszenia przepisów prawa. O oczywistej zasadności skargi kasacyjnej nie świadczy cytat z wyroku Sądu Najwyższego, który został wydany w określonych okolicznościach faktycznych, innych niż okoliczności tej sprawy. Wniosek ten jest jeszcze bardziej oczywisty, jeżeli uwzględni się metodę ustalania i kryteria rozstrzygające o charakterze prawnym zatrudnienia (pracownicze czy cywilnoprawne).

W procesie odróżniania pracowniczego i niepracowniczego zatrudnienia zasadniczą rolę odgrywają prawidłowo zinterpretowane i stosowane przepisy art. 22 § 1, § 1¹ i § 1² k.p. Z przepisów tych wypływa natomiast wniosek, że decydujące znaczenie w procesie sądowego badania, czy dany stosunek prawny jest stosunkiem pracy ma ustalenie, czy praca wykonywana w ramach badanego stosunku prawnego faktycznie ma cechy wymienione w art. 22 § 1 k.p. Sąd w pierwszej kolejności bada, czy dana praca jest zatrudnieniem w warunkach określonych w art. 22 § 1 k.p., a art. 22 § 1² k.p. stanowi dla pełnej jasności, że w

razie wykonywania pracy w warunkach określonych w § 1 tego artykułu nie jest dopuszczalne zastąpienie umowy o pracę umową cywilnoprawną. Istotnym sensem regulacji zawartej w § 1¹ i § 1² powołanego artykułu jest zatem przeniesienie ciężaru badania charakteru stosunku prawnego, w którego ramach świadczona jest praca, z ustalania i wykładni treści umowy zawartej przez strony na ustalenie faktycznych warunków jej wykonywania. Jeżeli w stosunku prawnym łączącym strony (ocenianym nie tylko przez pryzmat postanowień umowy, ale przede wszystkim przez sposób jego wykonywania) przeważają cechy charakterystyczne dla stosunku pracy określone w art. 22 § 1 k.p. (wykonywanie za wynagrodzeniem pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę), to mamy do czynienia z zatrudnieniem na podstawie stosunku pracy, bez względu na nazwę umowy zawartej przez strony. Ocena, czy strony połączyły się umową o pracę, dokonywana jest zatem metodą typologiczną, polegającą na rozpoznaniu i wskazaniu cech przeważających i dominujących (Z. Góral, H. Lewandowski, Przeciwdziałanie stosowaniu umów cywilnoprawnych do zatrudnienia pracowniczego, PIZS 1996 nr 12, s. 31; H. Lewandowski, Nawiązywanie i zmiana stosunku pracy (zarys problematyki) (w:) Prawo pracy RP w obliczu przemian, (red.) M. Matey-Turowicz i T. Zielińskiego, Warszawa 2006, s. 130 oraz wyroki Sądu Najwyższego z dnia 20 marca 1965 r., III PU 28/64, OSNC 1965 nr 9, poz. 157; z glosami T. Gleixnera, OSP 1965 nr 12, poz. 253 i S. Wójcika, OSP 1966 nr 4, poz. 86; z dnia 18 czerwca 1998 r., I PKN 191/98, OSNAPiUS 1999 nr 14, poz. 449; z dnia 14 września 1998 r., I PKN 334/98, OSNAPiUS 1999 nr 20, poz. 646; z dnia 28 października 1998 r., I PKN 416/98, OSNAPiUS 1999 nr 24, poz. 775; z dnia 7 września 1999 r., I PKN 277/99, OSNAPiUS 2001 nr 1, poz. 18; z dnia 25 listopada 2004 r., I PK 42/04, OSNP 2005 nr 14, poz. 209; z dnia 11 października 2005 r., I PK 42/05, OSNP 2006 nr 17-18, poz. 267; z dnia 7 marca 2006 r., I PK 146/05, OSNP 2007 nr 5-6, poz. 67; z dnia 26 marca 2008 r., I UK 282/07, LEX nr 411051; z glosą krytyczną A. Musiały, Gdańskie Studia Prawnicze - Przegląd Orzecznictwa 2009 nr 2, s. 103-110; z dnia 9 lipca 2008 r., I PK 315/07, OSNP 2009 nr 23-24, poz. 310; z dnia 27 maja 2010 r., II PK 354/09, LEX nr 598002; z dnia 4 lutego 2011 r., II PK 82/10, LEX nr 817515; z dnia 6 kwietnia 2011 r., II UK 323/10, LEX

nr 885015; z dnia 24 czerwca 2015 r., II PK 189/14, LEX nr 1764808 z glosą aprobującą S. Kowalskiego, OSP 2015 nr 6, poz. 89; z dnia 18 lutego 2016 r., II PK 352/14, LEX nr 2004192; z dnia 13 kwietnia 2016 r., II PK 81/15, LEX nr 2026397; z dnia 17 maja 2016 r., I PK 139/15, OSNP 2017 nr 12, poz. 159). Co istotne, wola stron nie może zmienić podstawy zatrudnienia wówczas, gdy sposób wykonywania przez pracownika czynności określonych umową wpisuje się w reżim z art. 22 § 1 k.p. (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 czerwca 2017 r., I PK 176/16, LEX nr 2300072). Decydujące zatem znaczenie w procesie rozróżniania charakteru stosunku prawnego łączącego strony mają faktyczne warunki wykonywania pracy, realizowanie przez kontrahentów - nawet wbrew postanowieniom umownym - tych cech, które charakteryzują umowę o pracę. W rezultacie dla oceny zobowiązania pracowniczego drugoplanowe znaczenie ma nazwa umowy oraz deklarowana w chwili jej zawarcia treść. Ważne jest przede wszystkim, w jaki sposób strony kształtują więź prawną w trakcie jej trwania.

Mając powyższe na względzie, skarżący nie wykazał, że Sąd Okręgowy, wydając zaskarżony wyrok, pominął, przy kwalifikacji prawnej zatrudnienia, faktyczne warunki, w jakich praca powoda była wykonywana, kształtowane w trakcie trwania zatrudnienia. Z analizy uzasadnienia zaskarżonego wynika, że Sąd Okręgowy kierował się właśnie kryterium warunków wykonywania pracy przez powoda. Ustalił, że praca powoda, jak i pracowników pozwanego (osób zatrudnionych na podstawie stosunku pracy) była identyczna, wykonywali polecenia i podlegali kontroli koordynatora, a koordynator nie różnicował sposobu nadzoru nad powodem i pracownikami. Sąd ustalił również, że powód praktycznie wszystkie obowiązki musiał wykonywać osobiście, nie miały miejsca sytuacje, w których osoba trzecia zastępowałaby powoda w wykonywaniu jego obowiązków; nie pozwalała na to specyfika pracy powoda, w której występował element zaufania i bezpieczeństwa oraz konieczność znajomości chronionego terenu oraz zasad postępowania. W takich okolicznościach, odwołując się ponownie do utrwalonej w orzecznictwie Sądu Najwyższego wykładni art. 22 § 1, 1¹ oraz 1² k.p., okoliczności w postaci zastrzeżenia możliwości powierzenia wykonywania pracy osobie trzeciej w treści umowy czy nazwy zawieranych kolejno umów (umowy zlecenia), rozpatrywane oddzielnie, jak i razem nie stanowią argumentu za wykluczeniem

związania stron stosunkiem pracy. Wola stron, w tym powoda, wyrażona przez zawieranie umów nazwanych umowami zlecenia, również nie może zmienić charakteru prawnego podstawy zatrudnienia, skoro ustalono, że sposób wykonywania czynności przez powoda odpowiadał warunkom charakterystycznym dla stosunku pracy. Skarżący nie wykazał zatem kwalifikowanego (oczywistego) naruszenia przepisów prawa materialnego jak i procesowego.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. Uwzględniając wniosek pełnomocnika powoda o zasądzenie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu według norm przepisanych, o kosztach postępowania wywołanych wniesieniem skargi kasacyjnej orzeczono na podstawie art. 22³ ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 75) oraz § 4 ust. 1 - 3 oraz § 16 ust. 4 pkt 2 w związku z § 8 pkt 6 w związku z § 15 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (jednolity tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 68) oraz art. 108 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.

as